

01.09.2025

Rusya'dan Ne Kadar Korkmalıyız?

Büyükelçi (E) Selim Yenel

İcra Komitesi Başkanı, Global İlişkiler Forumu (GİF)

Rusya nükleer cephaneliği, coğrafyası ve dezenformasyon yeteneği ile özellikle Avrupa kamuoyunda korku yaratıyor. Bu korku ne kadar gerçek? Rus tören birliği 9 Mayıs Zafer Gününde Kızıl Meydanda resmi geçitte görülüyor.

Ateşkes için birçok çabaya rağmen Ukrayna'daki savaş hız kesmeden sürüyor. Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik savaşı aslında 2014'te Kırım'ın ilhakıyla başladı ve aralıklı çatışmalarla devam etti. Ancak Şubat 2022'de Moskova geniş çaplı bir işgal harekâtı başlatarak savaşı yeni bir boyuta taşıdı. Buna rağmen, kendisini bir süper güç olarak gören Rusya, Ukrayna'yı kısa sürede kontrol altına almayı başaramadı; bu durum uzmanları ve dünya kamuoyunu şaşırttı.

Moskova, özellikle de Başkan Vladimir Putin, birkaç hafta içinde zafer ilan etmeyi bekliyordu. Aradan üç buçuk yıldan fazla süre geçmesine rağmen Rusya hedeflerine ulaşamadı ve Batı'nın desteğiyle güçlenen Ukrayna karşısında önemli kayıplar verdi. Aynı zamanda Avrupa'da endişeler sürüyor. NATO'ya karşı geleneksel olarak temkinli olan Finlandiya ve İsveç, işgalin hemen ardından üye oldular. Bu durum Rusya'ya dair korkunun derinliğini gözler önüne seriyor. Esas soru şu: Bu korku ne kadar haklı ve hangi ölçüde geçerli?

Rusya'nın savaşlarının ortak noktaları

Yirmi yüzyılın başından bugüne Rusya'nın savaşlarına bakıldığında birtakım noktalar ortaya çıkıyor: Moskova genellikle savunma savaşlarında daha başarılı olurken, saldırı amaçlı

harekâtlarda çoğunlukla zorlanmış ya da başarısız olmuştur. Sovyet dönemi dâhil olmak üzere Rusya, yedi büyük savaş cephesinde yer aldı ve çoğu durumda ağır kayıplar yaşadı:

- **Rus-Japon Savaşı (1905):** Asya'daki yayılmacı politikası doğrultusunda Japonya ile karşı karşıya gelen Rusya ağır bir yenilgi aldı.
- **I. Dünya Savaşı (1914–1917):** Kısmi başarılar elde etse de büyük yenilgiler yaşadı. 1917 Devrimi ve ardından gelen iç savaş sonrası savaştan çekildi.
- **II. Dünya Savaşı (1939–1945):** Başlangıçta Almanya ile Polonya'yı bölüştü, ancak 1941'de büyük bir işgale uğradı. Çok ağır kayıplara rağmen Batı'nın desteğiyle zafer kazandı.
- **Kış Savaşı (1939–1940):** Finlandiya'ya saldırdı fakat şiddetli direnişle karşılaştı. Sadece sınırlı toprak kazanımları elde edebildi.
- **Afganistan (1979–1989):** On yıl süren savaş Sovyetler Birliği'ni tüketti; sonunda Moskova yenilgiyle geri çekilmek zorunda kaldı.
- **Gürcistan (2008):** Putin döneminde kısa süren bir savaşla Rusya Abhazya ve Güney Osetya'yı fiilen Gürcistan'dan kopardı.
- **Ukrayna (2014–günümüz):** Kırım'ı ilhak etti, Donbas'taki ayrılıkçılara destek verdi ve 2022'de geniş çaplı işgal başlattı. Hızlı zafer yerine savaş uzadı ve Rusya'nın kendi toprakları dahi saldırıya uğradı.

Savaşları komşu bölgelerde

1956'da Macaristan ve 1968'de Çekoslovakya'ya yapılan askeri müdahaleler o zamanki Varşova Paktı üyelerinin çoğu ile birlikte yapılmıştı ve askeri bir karşılık da görmedi. Tarihsel olarak Rusya'nın savaşlarının neredeyse tamamı kendi yakın çevresinde, özellikle de komşu devletlere karşı olmuştur. ABD, Birleşik Krallık veya Fransa gibi diğer büyük güçlerin aksine Rusya küresel ölçekte savaşlar yürütmemiştir. Suriye'ye müdahalesi daha çok bölgesel nüfuz operasyonu niteliğindeydi, tam ölçekli bir savaş değil. Afrika'da ise ağırlıklı olarak paralı askerlerden yararlandı.

Rusya ne kadar güçlü?

Bu arka plan kritik bir soruyu gündeme getiriyor: Rusya korkusu abartılıyor mu? Moskova'dan gerçekten korkmak için neden var mı?

Rusya'nın geniş toprakları ve sert iklimi, işgalcilere karşı direnme avantajı sağlıyor. Napolyon ve Hitler'in saldırıları başta başarılı olsa da iklim sayesinde Rusya bu orduları geri püskürttü. Ancak kendisinin saldırı savaşlarında (Finlandiya, Afganistan, Ukrayna) belirleyici başarılar elde etmekte zorlandığı görülüyor. Bu da Rusya'nın stratejik kapasitesinin “savunma üstünlüğüne” dayandığını, saldırı gücünün beklendiği kadar başarılı olmadığını gösteriyor.

Afganistan ve Ukrayna'da görüldüğü gibi uzun süren savaşlar Rusya'nın ekonomisi ve toplumu üzerinde ağır yükler yaratıyor. Çatışma uzadıkça Moskova içeride meşruiyet sorunlarıyla daha fazla yüzleşiyor; halkı ve ekonomisi ağır bedeller ödüyor. Şimdiye kadar Başkan Putin, tüm imkânları kullanarak iç eleştirilere direnebildi.

Rusya dünyanın sayılı nükleer cephaneliğine sahip olsa da, konvansiyonel güçleri modern Batı ordularına karşı daha zayıf kalıyor. Ukrayna'da Rusya'nın teknolojik yetersizlikleri açığa çıkarken, Batı'nın gelişmiş silahları Ukrayna'nın direncini artırdı.

Gücünü dezenformasyonla abartıyor

Askerî eylemlerinin ötesinde Rusya, Batı'daki kamuoyunu manipüle ederek birliğini zayıflatmaya ve kendi konumunu güçlendirmeye çalışıyor. Devlet kontrolündeki medya organları, dezenformasyon kampanyaları ve aşırı ya da popülist gruplara gizli destek aracılığıyla demokrasiler içinde bölünme yaratmayı hedefliyor. Başta komşu ülkelerde olmak üzere sosyal medya platformlarını yanıltıcı anlatıları yaymak, kutuplaşmayı artırmak ve kurumlara güveni zedelemek için kullanıyor.

Rusya'nın Ukrayna'ya karşı başlattığı savaş sırasında nükleer silah kullanma ihtimali, Başkan Vladimir Putin ve bazı üst düzey Rus yetkililer tarafından birkaç kez gündeme getirilmiştir. Bu açıklamalar genellikle Batı'nın Ukrayna'ya verdiği askeri destek ve NATO'nun doğuya doğru genişleyen angajmanlarına karşı bir uyarı niteliği taşımaktadır. Bu taktikler, Ukrayna'ya verilen desteği aşındırmayı, NATO'nun bütünlüğüne dair şüphe yaratmayı ve Rusya'yı saldırgan değil "yanlış anlaşılan" bir güç olarak sunmayı amaçlıyor. Tanklar ya da füzeler kadar görünür olmasa da bu tür bilgi savaşı, Rusya'nın konvansiyonel askeri eksikliklerini telafi etmek için önemli bir araç.

Kısmen abartılı bir korku

Avrupa'nın Rusya korkusu derin tarihsel köklere dayanıyor. Gerçekte ise Rusya, küresel düzenden ziyade komşuları için doğrudan bir askeri tehdit oluşturuyor. Belki de Küresel Güney olarak adlandırılan ülkelerin Rusya'ya bakışı bu nedenle daha farklı. Moskova ABD ya da NATO'nun tamamına karşı küresel ölçekte meydan okuyacak kapasiteye sahip değil. Dolayısıyla "Rusya korkusu" kısmen abartılıdır; ancak komşu ülkeler açısından somut ve ciddi bir endişe olmaya devam etmektedir.

Rusya'nın sınırlı kapasitesi ortaya çıkmış olsa da NATO'nun caydırıcılığını güçlendirmiştir. Ukrayna'daki uzun savaş Avrupa'nın güvenlik mimarisini de dönüştürdü: Finlandiya ve İsveç NATO'ya katıldı, Avrupa Rusya'ya enerji bağımlılığını azaltmaya yöneldi ve savunma harcamaları önemli ölçüde arttı. Başkan Trump'ın NATO'ya savunma harcamalarını artırma yönündeki baskısı da Avrupa'da uzun vadeli sonuçlar doğuracaktır.

Asıl önemli olan

Özetle, Rusya tarih boyunca komşularına karşı saldırgan bir tutum sergilemiş olsa da kalıcı zaferler nadiren elde etmiştir. Gücü, savaş alanındaki başarıdan çok korkuyu, istikrarsızlığı ve dezenformasyonu kullanma yeteneğinde yatmaktadır. Bu nedenle Rusya küresel bir süper güçten ziyade, sınırlarının ötesine etki kampanyaları yürüten bölgesel bir risk faktörü olarak görülmelidir.

Bununla birlikte, nükleer cephaneliği, enerji kaynakları ve manipülatif taktikleriyle göz ardı edilemeyecek bir aktördür. Batı için asıl mesele, Rusya'nın sınırlı ama tehlikeli gücünü —askerî, enformasyonel ve siyasî— dengelemek ve Ukrayna çatışmasını Avrupa'da dayanıklı ve uzun vadeli bir güvenlik mimarisinin temel taşı haline getirmektir.

Bir ülke savunmada iken her zaman daha dirençli olur. Rusya hem bu durumu kendisi işgale uğradığında yaşamış, hem de saldırılarında tecrübe etmiştir. ABD Başkanı Donald Trump, geçtiğimiz Şubat ayında Oval Ofiste Ukrayna Cumhurbaşkanı Volodimir Zelensky'e Ukrayna'nın elinde kartları olmadığını ileri sürdü ama Ukrayna'nın en önemli kartı halkının kendisidir. Rusya yaşadığı tecrübelerle rağmen bunu anlayamadı.